

جمهوری اسلامی ایران
سازمان برنامه و بودجه کشور

آیین نامه بتن ایران

(تجدیدنظر دوم)

جلد دوم

مصالح و اجرا

ضابطه شماره ۲-۱۲۰

آخرین ویرایش ۱۴۰۰/۰۱/۰۱

وزارت راه و شهرسازی
مرکز تحقیقات راه، مسکن و شهرسازی
aba.bhrc.ac.ir

معاونت فنی، امور زیربنایی و تولیدی
امور نظام فنی اجرایی، مشاورین و پیمانکاران
nezamfanni.ir

فهرست مطالب

فصل اول

۳	کلیات	۳
۳	۱-۱ گستره	۳
۳	۲-۱ مطالب عمومی	۳
۴	۳-۱ هدف	۴
۴	۴-۱ دامنه کاربرد	۴
۵	۵-۱ مقام‌های قانونی مسئول	۵
۵	۶-۱ سیستم واحدهای اندازه‌گیری	۵
۶	۷-۱ مواد مصالح خاص یا روش‌ها و سامانه‌های خاص اجرایی	۶
۶	۸-۱ مدارک و مستندات ساخت	۶
۶	۹-۱ منابع و مراجع مورد استفاده	۶

فصل دوم

۱۱	واژه‌ها و تعاریف	۱۱
۱۱	۱-۲ تعاریف	۱۱
۱۴	۲-۲ واژه‌نامه	۱۴

فصل سوم

۳۱	مشخصات مصالح بتن	۳۱
۳۱	۱-۳ گستره	۳۱
۳۱	۲-۳ کلیات	۳۱
۳۲	۳-۳ ویژگی‌های مصالح تشکیل دهنده بتن	۳۲
۳۲	۱-۳-۳ سیمان‌ها	۳۲
۳۳	۲-۳-۳ مواد چسباننده جایگزین سیمان	۳۳
۳۴	۳-۳-۳ الزامات کاربردی	۳۴
۳۴	۴-۳-۳ سنگدانه‌ها	۳۴
۳۷	۵-۳-۳ سبکدانه‌ها	۳۷
۳۸	۶-۳-۳ سنگدانه‌های درهم، بازیافتی و بازفراوری شده	۳۸

۴۰.....	آب مصرفی بتن	۷-۳-۳
۴۱.....	مواد افزودنی بتن	۸-۳-۳
۵۳.....	رنگدانه‌ها	۹-۳-۳
۵۳.....	الیاف مصرفی بتن	۱۰-۳-۳
۵۵.....	۴-۳ انبار کردن و نگهداری مصالح بتن	
۵۵.....	کلیات	۱-۴-۳
۵۶.....	نگهداری سیمان	۲-۴-۳
۵۸.....	نگهداری سنگدانه‌ها	۳-۴-۳
۶۰.....	نگهداری سبکدانه‌ها	۴-۴-۳
۶۰.....	نگهداری سنگدانه‌های درهم، بازیافتی و بازفراوری شده	۵-۴-۳
۶۰.....	نگهداری آب مصرفی بتن	۶-۴-۳
۶۱.....	نگهداری مواد افزودنی شیمیایی	۷-۴-۳
۶۱.....	نگهداری مواد افزودنی پودری معدنی، مواد جایگزین سیمان	۸-۴-۳
۶۲.....	نگهداری مواد پودری پُرکننده غیرفعال (نرمه‌ها)	۹-۴-۳
۶۲.....	نگهداری رنگدانه‌ها	۱۰-۴-۳
۶۲.....	نگهداری الیاف مصرفی بتن	۱۱-۴-۳
۶۲.....	۵-۳ کنترل کیفیت مصالح بتن	
۶۲.....	کلیات	۱-۵-۳
۶۳.....	تواتر نمونه‌برداری و بازرسی	۲-۵-۳

فصل چهارم

۷۱..... مشخصات اجرایی آرماتورها

۷۱.....	۱-۴ گستره	۱-۴-۳
۷۱.....	۲-۴ کلیات	۲-۴-۳
۷۲.....	مشخصات شیمیایی فولاد آرماتورها	۳-۲-۴
۷۲.....	قطر اسمی یا قطر آرماتورها	۴-۲-۴
۷۲.....	کاربرد توام آرماتورها از رده‌های مختلف	۵-۲-۴
۷۳.....	۳-۴ الزامات فنی - اجرایی آرماتورها	
۷۳.....	آماده‌سازی و زنگ‌زدایی رویه آرماتورها	۱-۳-۴
۷۴.....	برش و خم کردن آرماتورها	۲-۳-۴
۷۵.....	جاگذاری آرماتورها	۳-۳-۴
۷۷.....	جوش‌پذیری آرماتورها	۴-۳-۴

۷۸	.....	میلگردهای پیوند دهنده یا داوولها	۵-۳-۴
۷۸	.....	۴-۴ دوام و حفاظت آرماتورها در برابر خوردگی	
۷۹	.....	۵-۴ الزامات اجرایی اقلام جاگذاری شده در بتن	
۷۹	.....	۶-۴ ارزیابی و پذیرش آرماتورها	
۷۹	.....	نمونه برداری	۱-۶-۴
۸۰	.....	رواداری وزن میلگردها	۲-۶-۴
۸۰	.....	مقاومت آرماتورها	۳-۶-۴
۸۱	.....	شکل پذیری آرماتورها	۴-۶-۴
۸۲	.....	جوش آرماتورها	۵-۶-۴
۸۹	.....	سایر موارد	۶-۶-۴
۸۹	.....	۷-۴ انبار کردن و نگهداری آرماتورها	

فصل پنجم

۹۳	.....	مبانی طرح مخلوط بتن	
۹۳	.....	۱-۵ گستره	
۹۳	.....	۲-۵ کلیات	
۹۳	.....	مقاومت فشاری مشخصه بتن	۱-۲-۵
۹۵	.....	۳-۵ رده بندی بتن	
۹۵	.....	۴-۵ مبانی طرح مخلوط	
۹۸	.....	۵-۵ مقاومت فشاری هدف طرح مخلوط	
۹۸	.....	کلیات	۱-۵-۵
۹۸	.....	انحراف معیار مقاومت کارگاهی	۲-۵-۵
۱۰۰	.....	حاشیه ایمنی مقاومت	۳-۵-۵
۱۰۱	.....	محاسبه مقاومت فشاری هدف	۴-۵-۵
۱۰۲	.....	۶-۵ دوام مشخصه و محاسبه دوام هدف	
۱۰۲	.....	۷-۵ روش آزمایشگاهی تعیین طرح مخلوط	
۱۰۲	.....	کلیات	۱-۷-۵
۱۰۲	.....	الزامات فنی - اجرایی	۲-۷-۵
۱۰۵	.....	۸-۵ طرح مخلوط نهایی	
۱۰۶	.....	اطلاعات مربوط به بتن	۱-۸-۵
۱۰۶	.....	اطلاعات مصالح مصرفی در طرح مخلوط	۲-۸-۵

- ۳-۸-۵ ..... اطلاعات طرح مخلوط و نتایج مخلوط آزمایشی ۱۰۷
- ۹-۵ تغییر مقاومت فشاری هدف طرح مخلوط ۱۰۸

فصل ششم

۱۱۳ ..... دوام یا پایایی بتن

- ۱-۶ گستره ۱۱۳
- ۲-۶ کلیات ۱۱۳
- ۳-۶ رده بندی شرایط محیطی ۱۱۶
- ۴-۶ الزامات فنی و اجرایی برای تامین دوام بتن ۱۱۹
- ۱-۴-۶ کلیات ۱۱۹
- ۲-۴-۶ الزامات دوام بتن در برابر خوردگی ناشی از یون‌های کلرید و آب دریا ۱۲۰
- ۳-۴-۶ الزامات دوام بتن در برابر خوردگی ناشی از کربناته شدن ۱۲۵
- ۴-۴-۶ الزامات دوام بتن در برابر حمله سولفات‌ها ۱۲۷
- ۵-۴-۶ الزامات دوام بتن در روبرویی با چرخه‌های یخ‌زدن و آب شدن ۱۳۰
- ۶-۴-۶ الزامات دوام بتن در برابر واکنش قلیایی - سنگدانه ۱۳۱
- ۷-۴-۶ الزامات دوام بتن در برابر سایش ۱۳۴
- ۸-۴-۶ الزامات دوام بتن در مقابل آتش ۱۳۶
- ۵-۶ تخمین عمر مفید سازه‌های بتن آرمه ۱۳۶

فصل هفتم

۱۴۳ ..... الزامات اجرایی بتن

- ۱-۷ گستره ۱۴۳
- ۲-۷ اقدامات اولیه ۱۴۳
- ۱-۲-۷ نیروی انسانی ۱۴۳
- ۲-۲-۷ آماده‌سازی محل بتن‌ریزی ۱۴۴
- ۳-۷ ساخت و تولید بتن ۱۴۴
- ۱-۳-۷ کلیات ۱۴۴
- ۲-۳-۷ تجهیزات ذخیره‌سازی ۱۴۵
- ۳-۳-۷ تجهیزات توزین و پیمانه کردن ۱۴۷
- ۴-۳-۷ مخلوط‌کن‌ها و اختلاط بتن ۱۴۹
- ۵-۳-۷ بازرسی و کنترل تجهیزات تولید ۱۵۲
- ۴-۷ انتقال بتن و بتن‌ریزی ۱۵۳

۱۵۳	..... کلیات	۱-۴-۷
۱۵۴	..... زمان مجاز بتن‌ریزی	۲-۴-۷
۱۵۵	..... انتقال بتن	۳-۴-۷
۱۶۱	..... عملیات بتن‌ریزی	۴-۴-۷
۱۶۴	..... ۵-۷ تراکم بتن	
۱۶۴	..... کلیات	۱-۵-۷
۱۶۵	..... الزامات اجرایی	۲-۵-۷
۱۶۷	..... ۶-۷ پرداخت سطح بتن	
۱۶۷	..... کلیات	۱-۶-۷
۱۶۸	..... مراحل اجرایی پرداخت سطح	۲-۶-۷
۱۶۹	..... ۷-۷ عمل‌آوری بتن	
۱۶۹	..... کلیات	۱-۷-۷
۱۷۰	..... عمل‌آوری اولیه یا محافظت	۲-۷-۷
۱۷۰	..... عمل‌آوری نهایی یا مراقبت	۳-۷-۷
۱۷۶	..... مدت عمل‌آوری	۴-۷-۷
۱۷۸	..... پروراندن بتن	۵-۷-۷
۱۸۳	..... ۸-۷ کنترل کیفیت عمل‌آوری	
۱۸۴	..... ۹-۷ نمونه‌های آگاهی	
۱۸۴	..... ۱۰-۷ بتن‌ریزی در هوای سرد	
۱۸۴	..... کلیات	۱-۱۰-۷
۱۸۵	..... الزامات قبل از بتن‌ریزی	۲-۱۰-۷
۱۸۵	..... دمای مخلوط بتن	۳-۱۰-۷
۱۸۷	..... سایر الزامات و توصیه‌ها	۴-۱۰-۷
۱۸۸	..... الزامات پس از بتن‌ریزی	۵-۱۰-۷
۱۸۹	..... حفاظت بتن	۶-۱۰-۷
۱۹۰	..... افت دما پس از دوره حفاظت	۷-۱۰-۷
۱۹۰	..... قالب‌برداری	۸-۱۰-۷
۱۹۱	..... ۱۱-۷ بتن‌ریزی در هوای گرم	
۱۹۱	..... کلیات	۱-۱۱-۷
۱۹۱	..... الزامات قبل از بتن‌ریزی	۲-۱۱-۷
۱۹۲	..... ساخت بتن	۳-۱۱-۷
۱۹۳	..... انتقال بتن	۴-۱۱-۷

۱۹۳.....	بتن ریزی	۵-۱۱-۷
۱۹۴.....	عمل آوری	۶-۱۱-۷
۱۹۵.....	قالب برداری	۷-۱۱-۷

فصل هشتم**۱۹۹..... ارزیابی و پذیرش بتن**

۱۹۹.....	۱-۸ گستره	۱-۳-۸
۱۹۹.....	۲-۸ کلیات	۲-۳-۸
۲۰۰.....	۳-۸ محل و تواتر نمونه برداری	۳-۳-۸
۲۰۰.....	محل و تواتر نمونه برداری بتن تازه	۳-۳-۸
۲۰۰.....	محل و تواتر نمونه برداری برای مقاومت	۳-۳-۸
۲۰۲.....	محل و تواتر نمونه برداری برای دوام	۳-۳-۸
۲۰۳.....	۴-۸ ضوابط پذیرش بتن	۴-۴-۸
۲۰۳.....	پذیرش بتن تازه	۴-۴-۸
۲۰۴.....	پذیرش مقاومت بتن	۴-۴-۸
۲۰۷.....	پذیرش دوام بتن	۴-۴-۸
۲۰۸.....	۵-۸ بررسی بتن کم مقاومت	۵-۵-۸
۲۰۸.....	کلیات	۵-۵-۸
۲۰۸.....	روش های تحلیلی	۵-۵-۸
۲۰۹.....	روش مغزه گیری	۵-۵-۳
۲۱۲.....	آزمایش بارگذاری سازه	۵-۵-۴
۲۱۳.....	سایر اقدامات	۵-۵-۵
۲۱۳.....	۶-۸ بررسی بتن کم دوام	۶-۶-۸
۲۱۳.....	کلیات	۶-۶-۸
۲۱۴.....	روش تحلیلی	۶-۶-۲
۲۱۴.....	روش مغزه گیری	۶-۶-۳
۲۱۵.....	سایر اقدامات	۶-۶-۴

فصل نهم**۲۱۹..... قالب بندی**

۲۱۹.....	۱-۹ گستره	
۲۱۹.....	۲-۹ کلیات	

۲۲۰	۳-۹ جنس قالب‌ها و انواع آن‌ها
۲۲۴	۴-۹ طراحی قالب
۲۲۴	۱-۴-۹ کلیات
۲۲۶	۲-۴-۹ بارها طراحی
۲۳۲	۳-۴-۹ الزامات طراحی
۲۳۴	۵-۹ قالب‌بندی
۲۳۴	۱-۵-۹ الزامات اجرایی قالب‌بندی
۲۳۶	۲-۵-۹ رواداری قالب‌ها
۲۳۶	۶-۹ قالب‌برداری
۲۳۶	۱-۶-۹ الزامات اجرایی قالب‌برداری
۲۳۶	۲-۶-۹ برداشتن پایه‌های اطمینان
۲۴۰	۷-۹ لوله‌ها و مجراهای جاگذاری شده در بتن

فصل دهم

۲۴۳ درزهای سازه‌های بتنی

۲۴۳	۱-۱۰ گستره
۲۴۳	۲-۱۰ کلیات
۲۴۴	۱-۲-۱۰ درزهای ساخت یا درز اجرایی
۲۴۸	۲-۲-۱۰ درزهای انقباض یا درزهای جمع‌شدگی
۲۴۹	۳-۲-۱۰ درزهای جداکننده یا درزهای انبساط
۲۵۰	۴-۲-۱۰ درزهای انقطاع
۲۵۰	۵-۲-۱۰ درزهای دال متکی بر زمین
۲۵۴	۶-۲-۱۰ پُر کردن درزها

فصل یازدهم

۲۵۹ بتن‌های ویژه

۲۵۹	۱-۱۱ گستره
۲۵۹	۲-۱۱ کلیات
۲۶۰	۳-۱۱ بتن پُرمقاومت
۲۶۰	۱-۳-۱۱ کلیات
۲۶۰	۲-۳-۱۱ مصالح مصرفی
۲۶۲	۳-۳-۱۱ طرح مخلوط

۲۶۳.....	الزامات اجرایی	۴-۳-۱۱
۲۶۳.....	۴-۱۱ بتن الیافی	
۲۶۳.....	کلیات	۱-۴-۱۱
۲۶۴.....	مشخصات الیاف	۲-۴-۱۱
۲۶۵.....	طرح مخلوط	۳-۴-۱۱
۲۶۵.....	الزامات اجرایی	۴-۴-۱۱
۲۶۷.....	آزمایش های بتن الیافی	۵-۴-۱۱
۲۶۷.....	۵-۱۱ بتن خودتراکم	
	کلیات ۲۶۷	۱-۵-۱۱
۲۶۸.....	مصالح مصرفی	۲-۵-۱۱
۲۶۹.....	طرح مخلوط	۳-۵-۱۱
۲۷۱.....	الزامات اجرایی	۴-۵-۱۱
۲۷۳.....	۶-۱۱ بتن پاششی	
۲۷۳.....	کلیات	۱-۶-۱۱
۲۷۴.....	مصالح مصرفی	۲-۶-۱۱
۲۷۵.....	طرح مخلوط	۳-۶-۱۱
۲۷۵.....	ارزیابی قبل از ساخت	۴-۶-۱۱
۲۷۷.....	ارزیابی و پذیرش در حین ساخت	۵-۶-۱۱
۲۷۸.....	الزامات اجرایی	۶-۶-۱۱
۲۸۱.....	۷-۱۱ بتن سبکدانه سازه ای	
۲۸۱.....	کلیات	۱-۷-۱۱
۲۸۲.....	سنگدانه مصرفی	۲-۷-۱۱
۲۸۲.....	طرح مخلوط	۳-۷-۱۱
۲۸۲.....	الزامات اجرایی	۴-۷-۱۱
۲۸۴.....	۸-۱۱ بتن سنگین	
۲۸۴.....	کلیات	۱-۸-۱۱
۲۸۴.....	مصالح مصرفی	۲-۸-۱۱
۲۸۶.....	طرح مخلوط	۳-۸-۱۱
۲۸۶.....	الزامات اجرایی	۴-۸-۱۱
۲۸۷.....	۹-۱۱ بتن پیش آکنده	
۲۸۷.....	کلیات	۱-۹-۱۱

۲۸۷ ..... مصالح مصرفی ۲-۹-۱۱

۲۸۹ ..... طرح مخلوط ۳-۹-۱۱

۲۹۰ ..... الزامات اجرایی ۴-۹-۱۱

۲۹۲ ..... نمونه برداری و آزمایش ۵-۹-۱۱

۲۹۳ ..... بتن ریزی زیر آب ۱۰-۱۱

کلیات ۲۹۳ ۱-۱۰-۱۱

۲۹۴ ..... بتن ریزی با لوله ترمی ۲-۱۰-۱۱

۲۹۹ ..... بتن ریزی با پمپ کردن مستقیم ۳-۱۰-۱۱